

děkuji za pozornost

Humánní geografie

Ondřej Muliček

Ondřej Šerý

struktura přednášky

- Role místa a prostoru v geografii a společenském vývoji (OM)
- Vývoj geografie jako vědy (OM)
- Ekonomické prostorové procesy (OŠ)
- Ekonomická a kulturní globalizace (OŠ)
- Geografie zemědělství (OŠ)
- Urbanizace, systémy osídlení (OM)
- Geografie města (OM)
- Demografický vývoj (OŠ)
- Migrace (OŠ)
- Doprava, mobilita (OM)
- Zdroje energie (OM)
- Politická geografie a geopolitika (OŠ)

geografie

Ptolemaios, 150

„Účelem geografie je poskytnout obráz země jako celku prostřednictvím mapování rozličných jejích částí.“

Karl Ritter, 1780

„Systémická disciplína, která spojuje poznání povahy esenciálně jako skutečnosti.“

Alexander von Humboldt, 1845

„Systémizující disciplína, která spojuje obecné se specifickým, prostřednictvím měření, mapování a regionálního odrazu.“

Halford Mackinder, 1887

„Člověk ve společnosti a místní variace v prostředí.“

Ellen Semple, 1911

„Jak prostředí země ovlivňuje lidské chování.“

Fred Schaefer, 1953

„Jedla vytvořila formální základy fyzické geografie rozlišením úrovně charakteristik na zemském povrchu.“

Albert Einstein

„Když jsem byl malý, měl jsem rád geografii. Když jsem se stal vědci, jsem rád, že jsem se stal vědci, protože jsem rád, že jsem se stal vědci.“

Richard Hartshorne, 1959

„Geografie je to, co dělá geografické předměty. Geografie by měla být to, co dělá geografické předměty.“

Yi-Fu Tuan, 1991

„Geografie je studium země jako domova lidí.“

Richard Hartshorne, 1959

„Klasifikace fyzické geografie podle interpretace prostorového charakteru zeměpisného prostředí.“

„Účelem geografie je poskytnout obraz Země jako celku prostřednictvím mapování rozmístění jednotlivých míst.“

Ptolemaios, 150

„Synoptická disciplína syntetizující poznatky ostatních věd skrze koncept prostoru“

Kant, 1780

, 1780

„Syntetizující disciplína, která spojuje obecné se specifickým, prostřednictvím měření, mapování a regionálního důrazu.“

Alexander von Humboldt, 1845

„Člověk ve společnosti a místní variace v prostředí.“

Halford Mackinder, 1887

„Jak prostředí zjevně ovlivňuje lidské chování.“

Ellen Semple, 1911

„Věda věnovaná formulaci zákonů vysvětlujících rozmístění určitých charakteristik na zemském povrchu.“

Fred Schaefer, 1953

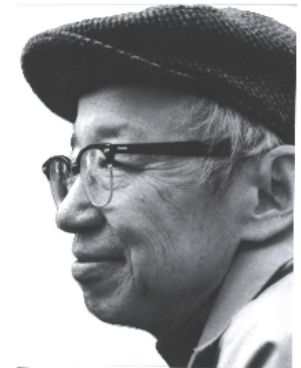
„Poskytnout přesný, racionální popis a interpretaci proměnlivého charakteru zemského povrchu.“

Richard Hartshorne, 1959

„Geografie je studium Země jako domova lidí“

Yi - Fu Tuan, 1991

Yi - Fu Tuan, 1994

„Geografie je to, co dělají geografové, přesněji řečeno Geografie by měla být to, co až dosud dělali.“

Richard Hartshorne, 1959

„...když jsem
paten“

Did he ever say it? No. In an article in the Toronto Star, Sharon Burnside traces how the quotation became attributed to Einstein in the first place. Apparently it was actually written by Duane Marble, a faculty member at New York State University, who, a few decades ago, posted the quotation on his office door as a joke directed at the Physics faculty who worked in the same building with him.

geografie

Ptolemaios, 150

„Účelem geografie je poskytnout obráz země jako celku prostřednictvím mapování rozličných jejích částí.“

Karl, 1780

„Systémická disciplína, která spojuje poznání poměry esenciálně jako knize kosmologické práce“

Alexander von Humboldt, 1845

„Systémizující disciplína, která spojuje obecně se specifickým, prostřednictvím měření, mapování a regionálního odrazu.“

Halford Mackinder, 1887

„Člověk ve společnosti a místní variace v prostředí.“

Ellen Semple, 1911

„Jak prostředí země ovlivňuje lidské chování“

Fred Schaefer, 1953

„Jedla vytvořila formální záhone vyvíjejících rozmanitých úrovních charakteristik na zemském povrchu.“

Albert Einstein

„Když jsem byl malý, měl jsem rád geografii. Když jsem se stal vědci, jsem si uvědomil, že je to nejlepší způsob, jak se naučit o světě. Když jsem se stal vědci, jsem si uvědomil, že je to nejlepší způsob, jak se naučit o světě.“

Richard Hartshorne, 1959

„Geografie je to, co dělá geografické předmět. Předmět geografie by měla být to, co až do teď nebylo.“

Yi-Fu Tuan, 1991

„Geografie je studium země jako domova lidí“

Richard Hartshorne, 1959

„Klasifikovat předmět geografie podle a interpretovat prostřednictvím úrovních charakteristik na zemském povrchu.“

geografie dle RGS

Royal
Geographical
Society
with IBG

Advancing geography
and geographical learning

Geography is the study of the **earth's landscapes, peoples, places and environments**. It is, quite simply, about the world in which we live.

Geography is unique in **bridging the social sciences (human geography) with the natural sciences (physical geography)**. Human geography concerns the understanding of the dynamics of cultures, societies and economies, and physical geography concerns the understanding of the dynamics of physical landscapes and the environment.

Geography puts this understanding of social and physical processes within the **context of places and regions** - recognising the great differences in cultures, political systems, economies, landscapes and environments across the world, and the links between them. Understanding the causes of differences and inequalities between places and social groups underlie much of the newer developments in human geography.

Geography provides an ideal **framework for relating other fields of knowledge**. It is not surprising that those trained as geographers often contribute substantially to the applied management of resources and environments.

≡≡≡ I AM A ≡≡≡
GEOGRAPHER

I SOLVE PROBLEMS

YOU DON'T KNOW
YOU HAVE

IN WAYS YOU CAN'T
UNDERSTAND

geografie jako disciplína popisující
přírodní a sociální fenomény

geografie jako disciplína prostoru
(prostorová věda)

geografie jako disciplína popisující
přírodní a sociální fenomény

geografie jako disciplína prostoru
(prostorová věda)

KDE a PROČ ?

jak?

pro koho?

4 geografické tradice

1

tradice Vědy o Zemi

3

kulturně-environmentální tradice

2

lokalizační tradice

4

tradice analýzy vybraných oblastí

... the big questions in geography...

Jaké procesy vytvářejí odlišnosti míst a krajin?

Jaké procesy přispívají k podobnostem, jaké k fragmentaci?

Jaké globální politiky jsou použitelné ve fragmentovaném světě?

Proč dochází k nerovnoměrnému ekonomickému vývoji?

Jak se projevují odlišnosti v různých geografických měřítkách?

Existuje opravdu lidská potřeba organizovat prostor pomocí hranic/regionů/oblastí?

Proč a jakými mechanismy si společnost organizuje prostor?

Jaká je teritorialita člověka, resp. společnosti?

Jaký dopad do tradičního prostoru mají moderní (komunikační) technologie?

Dochází k vymizení role vzdálenosti?

Objevují se nové cyberprostory?

Do jaké míry byla a je Země přetvářena lidskou činností?

Do jaké míry ovlivňují náš život fyzické podmínky prostředí?

Jak sama společnost své prostředí transformuje?

Jak moc mezi sebou souvisí lokální aktivity člověka a vybrané globální problémy?

Jaká je dynamika změn?

Proč se lidé, produkty, myšlenky a zdroje pohybují?

Čím jsou vyvolány toky?

Proč dochází k dělbě práce?

Není prostor sítí, po které se pohybujeme?

Lze měřit difúzi myšlenek a inovací, má nějaké prostorové zákonitosti?

Jak vymezujeme prostor?

Na základě jakých kritérií vymezujeme na zemském povrchu různé typy prostorů, oblastí a regionů?

Jak přistupujeme k jejich uchopení?

Jakým způsobem může geografie vstupovat do veřejné sféry?

Mají geografické poznatky v současné politice, rozhodování, plánování nějakou relevanci??

Jaké je konkrétní uplatnění geografie a geografů?

Jaké procesy vytvářejí odlišnosti míst a krajin?

Jaké procesy přispívají k podobnostem, jaké k fragmentaci?

Jaké globální politiky jsou použitelné ve fragmentovaném světě?

Proč dochází k nerovnoměrnému ekonomickému vývoji?

Jak se projevují odlišnosti v různých geografických měřítkách?

E
o
h

Pro

Jak

**Existuje opravdu lidská potřeba
organizovat prostor pomocí
hranic/regionů/oblastí?**

Proč a jakými mechanismy si společnost organizuje prostor?

Jaká je teritorialita člověka, resp. společnosti?

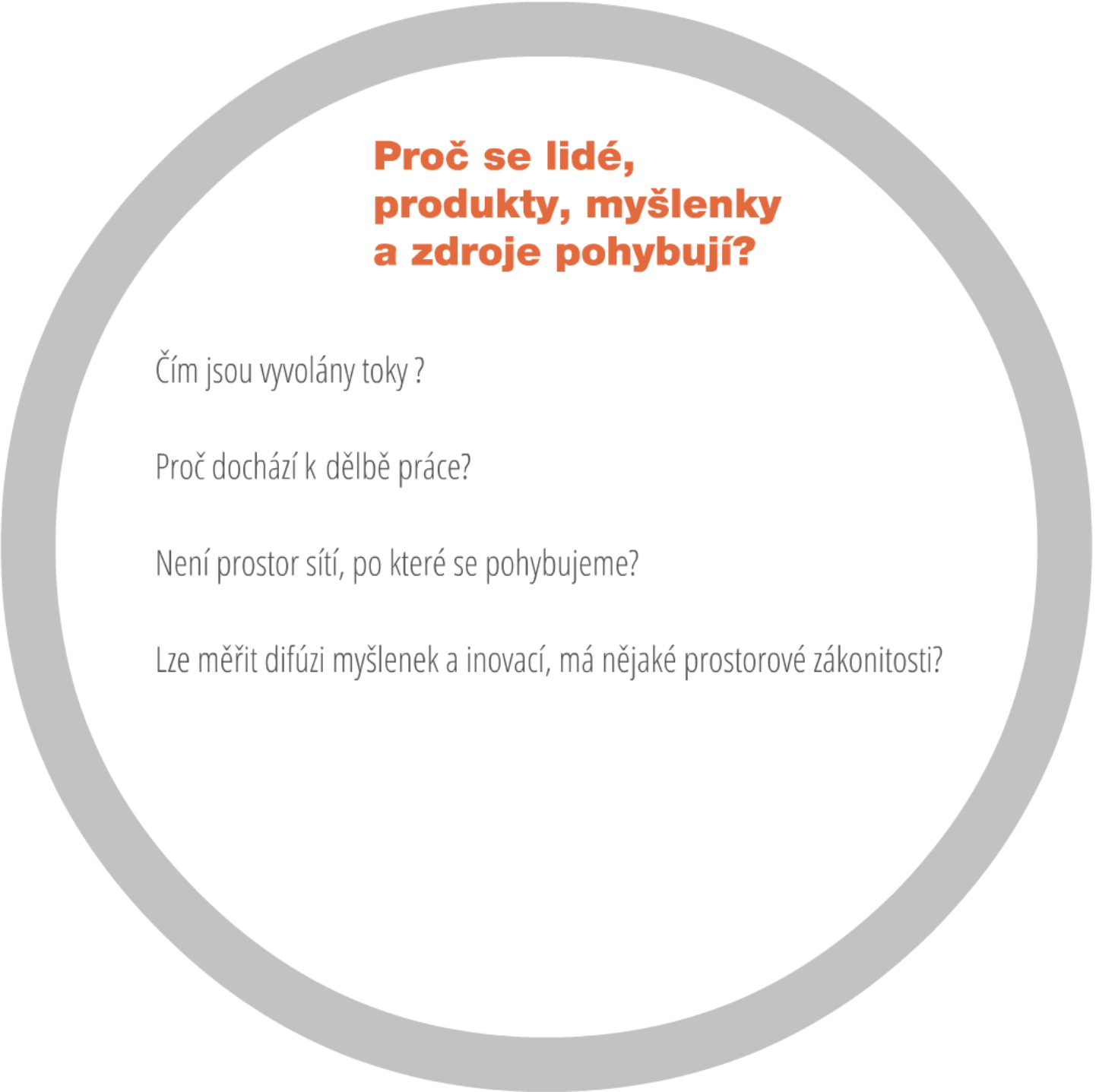
D
p
Ja
Ja

Jak vymezujeme prostor?

Na základě jakých kritérií vymezujeme na zemském povrchu různé typy prostorů, oblastí a regionů?

Jak přistupujeme k jejich uchopení?

**Proč se lidé,
produkty, myšlenky
a zdroje pohybují?**

Čím jsou vyvolány toky ?

Proč dochází k dělbě práce?

Není prostor sítí, po které se pohybujeme?

Lze měřit difúzi myšlenek a inovací, má nějaké prostorové zákonitosti?

**Jaký dopad do
tradičního prostoru mají
moderní (komunikační)
technologie?**

Dochází k vymizení role vzdálenosti ?

Objevují se nové cyberprostory ?

e prostor?

Do jaké míry byla a je Země přetvářena lidskou činností?

Do jaké míry ovlivňují náš život fyzické podmínky prostředí?

Jak sama společnost své prostředí transformuje?

Jak moc mezi sebou souvisejí lokální aktivity člověka a vybrané globální problémy?

Jaká je dynamiky změn?

Jakým způsobem může geografie vstupovat do veřejné sféry?

Mají geografické poznatky v současné politice, rozhodování, plánování nějakou relevanci? ?

Jaké je konkrétní uplatnění geografie a geografů ?

HUMÁNNÍ GEOGRAFIE

- **Cultural** (Demography, migration, acculturation, assimilation)
 - **Economic** (employment, location theory, manufacturing, marketing, retailing, services, trade)
 - **Gender studies** (feminisms)
 - **Rural** (economy, planning, population and change)
 - **Industrial** (location, organization, regional development, technological change)
 - **Medical** (epidemiology)
 - **Urban** (economy, housing, morphology, politics, population, renewal, retailing, sociology, theory, models, systems)
 - **Political** (electoral, geopolitics)
 - **Population** (demography, change, migration)
 - **Recreational** (leisure, sport, tourism)
 - **Historical** (countryside, industry, population, towns)
 - **Social** (ethnicity, theory, socio-economic status)
 - **Transport** (rural/urban)
- (1993 listing of the Institute of British Geographers and the Association of American Geographers, in Kitchen and Tate 2000)

uvažování o prostoru

prostor

prostor jako definičně obtížná kategorie

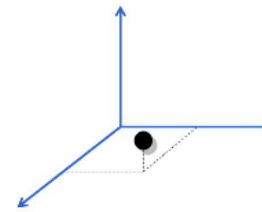
pluralita kosmologických náhledů na prostor, Zemi a její postavení ve vesmíru

absolutní prostor

prostor jako entita existující sama o sobě

prázdný kontejner

organizační princip

souřadnice
objevování
GPS
kde se co nachází?
Kantova fyzická klasifikace znalosti

relativní / relační prostor

prostor jako proces, jako entita dávající smysl jen v případě existence vztahů mezi objekty

absolutní prostor je metamorfován v prostor matematický či symbolický, vytvářený, vnímaný a reprezentovaný

teprve vztahy mezi objekty (aktéry, entitami) prostor vytvářejí

Gottfried Leibniz

prostor(y)

různé lidské praktiky využívají a zároveň vytvářejí odlišné konceptualizace prostoru

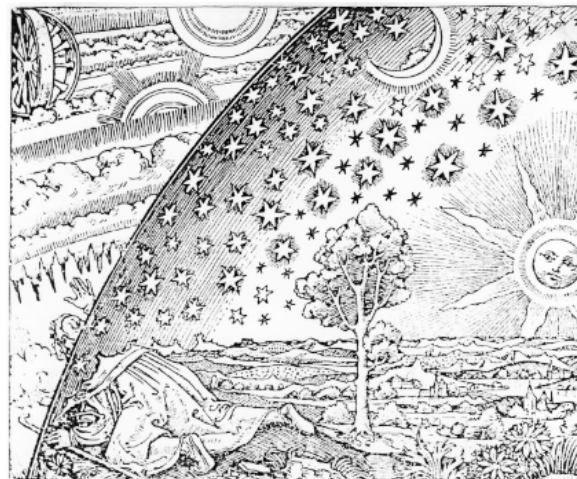
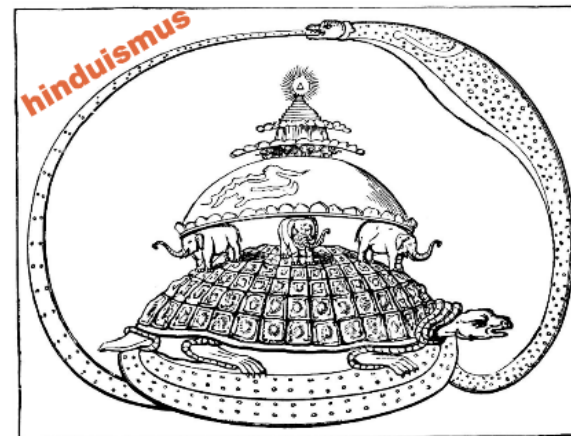
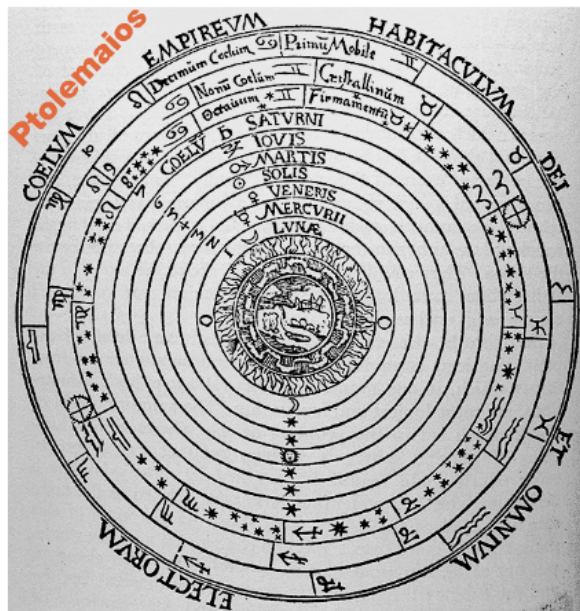
prostor sám o sobě nevykazuje žádné vlastnosti, ty jsou mu dodávány až konkrétními aktivitami různých typů aktérů

konceptualizace jako absolutní, relativní či relační prostor se tak mohou paralelně vztahovat k jednomu a témuž prostoru, v závislosti na aktéroví, aktivitě a kontextu

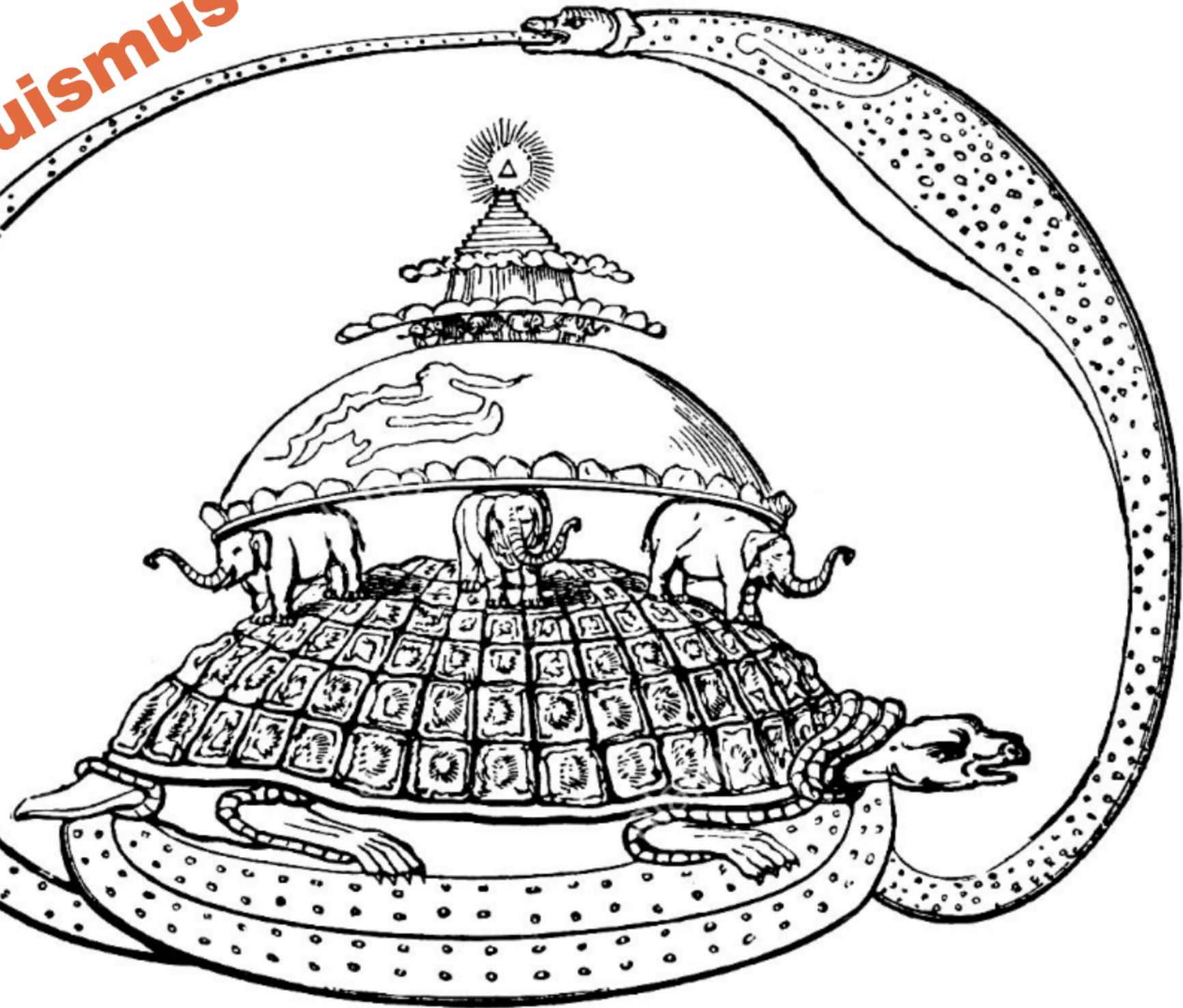
prostor

prostor jako definičně obtížná kategorie

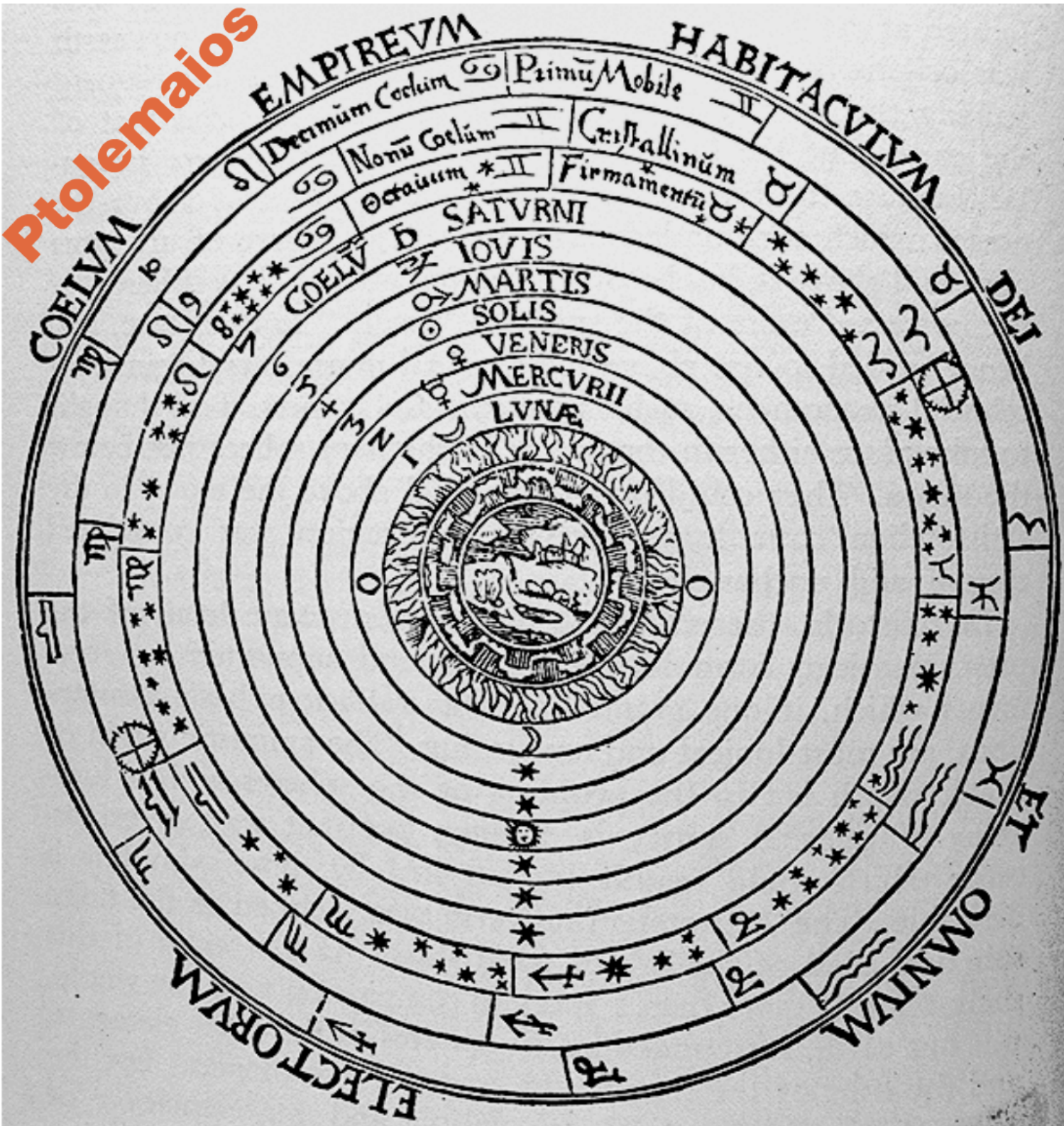
**pluralita kosmologický náhledů
na prostor, Zemi a její
postavení ve vesmíru**

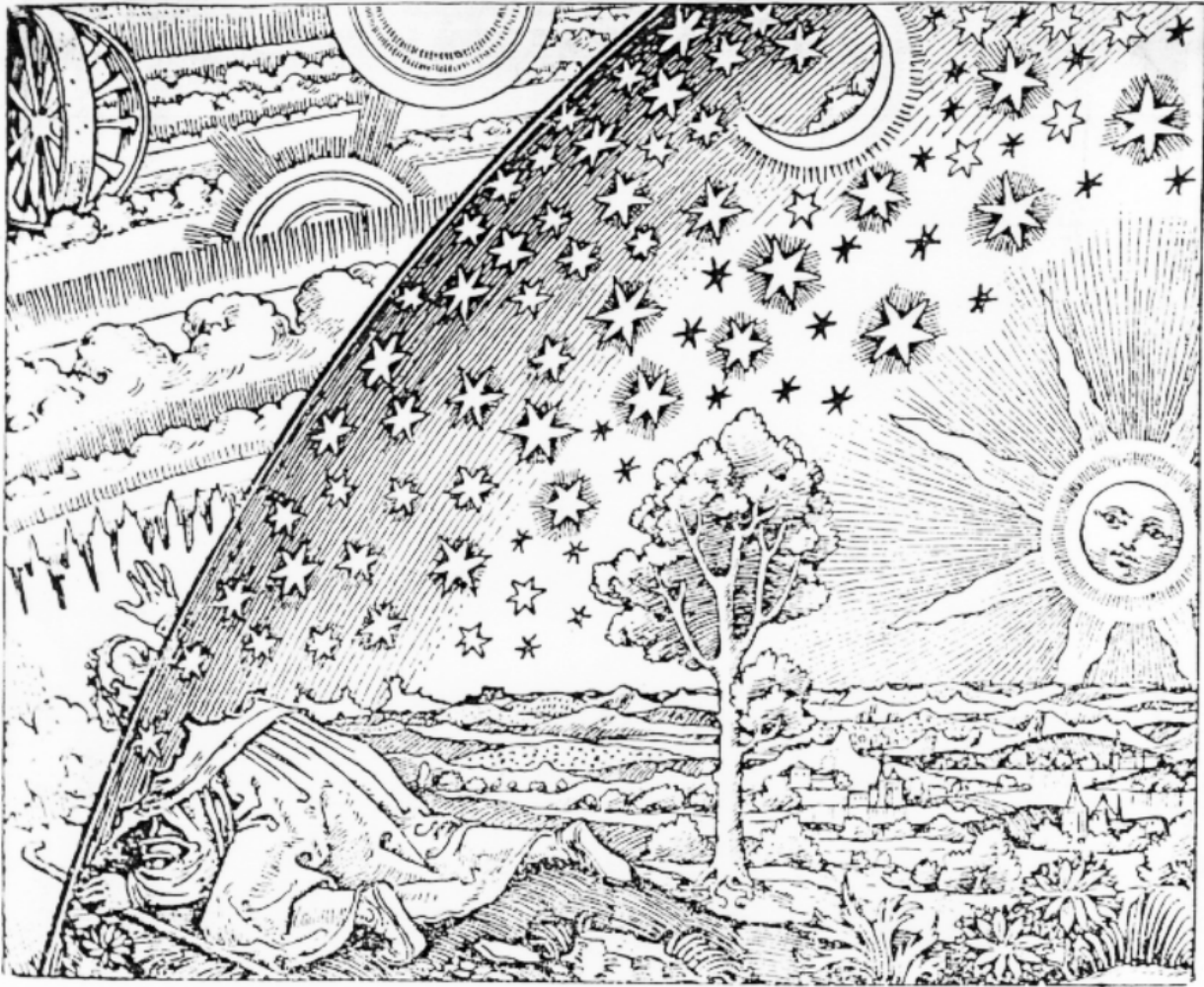

hinduismus

Ptolemaios

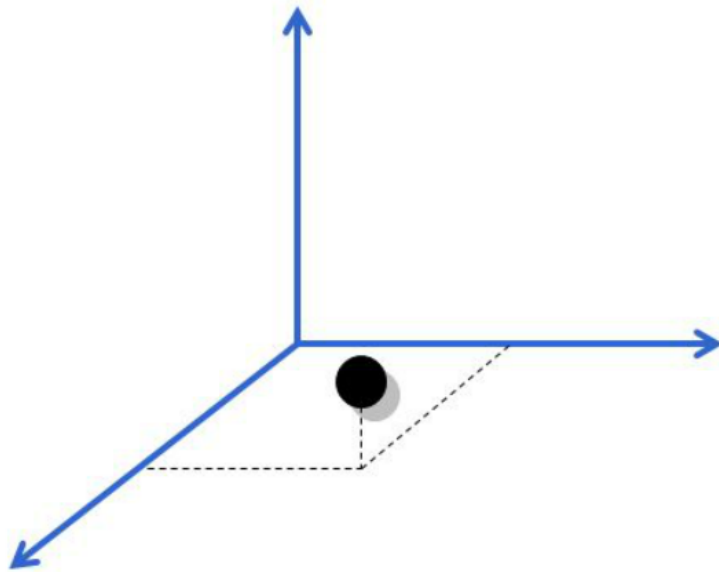
křesťanství

absolutní prostor

prostor jako **entita existující sama o sobě**

prázdný kontejner

organizační princip

souřadnice

objevování

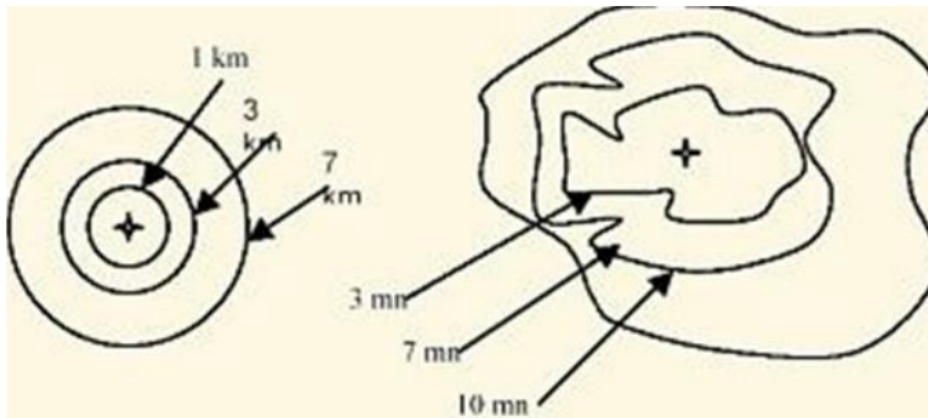
GPS

kde se co nachází?

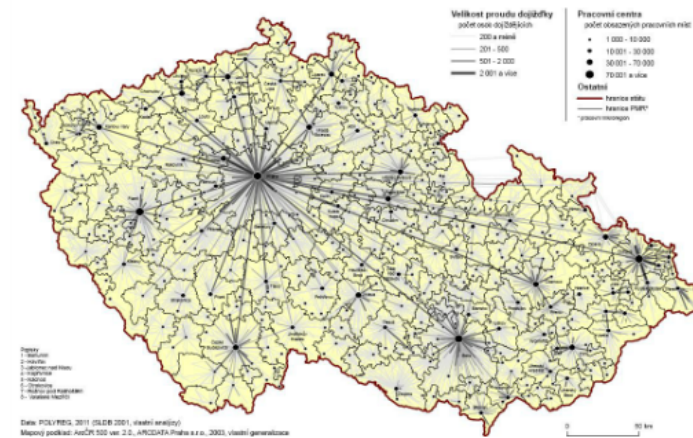
Kantova fyzická klasifikace znalosti

relativní / relační prostor

prostor jako **proces**, jako entita dávající smysl jen v případě existence **vztahů mezi objekty**

VÝZNAMNÉ PROUDY PRACOVNÍ DOJÍŽDKY Z OBCÍ - 2001

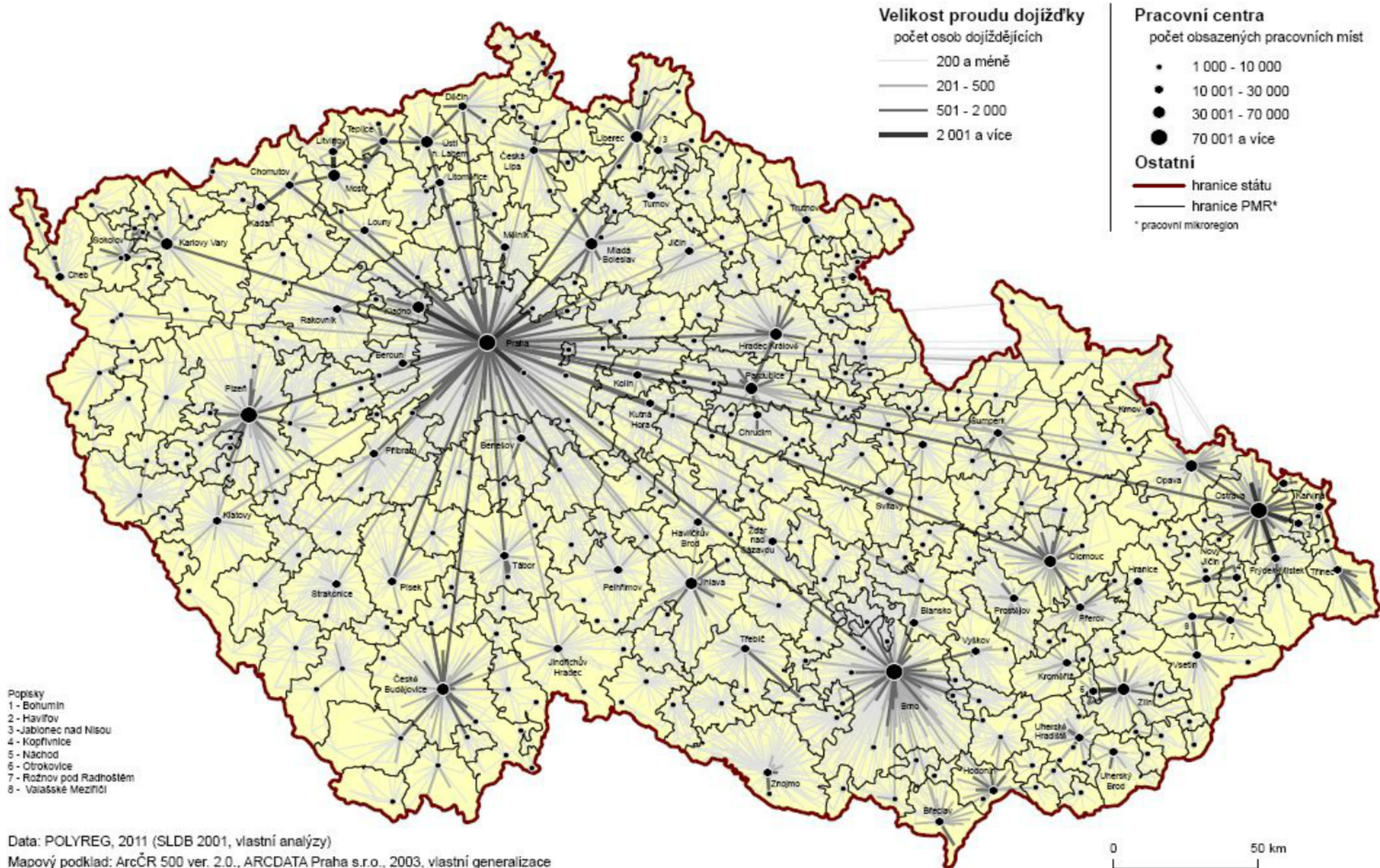

absolutní prostor je metamorfován v prostor matematický či symbolický, vytvářený, vnímaný a reprezentovaný

teprve vztahy mezi objekty (aktéry, entitami) prostor vytvářejí

Gottfried Leibniz

VÝZNAMNÉ PROUDY PRACOVNÍ DOJÍŽĎKY Z OBCÍ - 2001

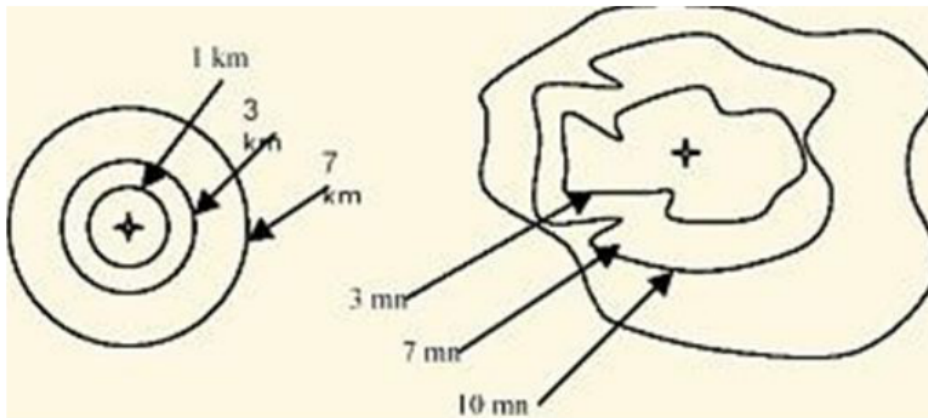

Data: POLYREG, 2011 (SLDB 2001, vlastní analýzy)

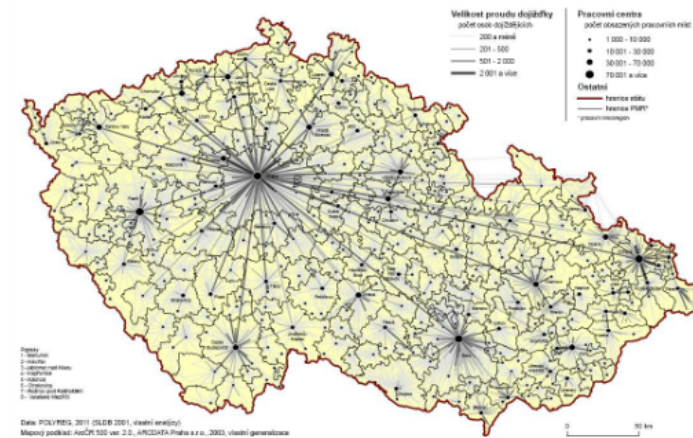
Mapový podklad: ArcČR 500 ver. 2.0., ARCDATA Praha s.r.o., 2003, vlastní generalizace

relativní / relační prostor

prostor jako **proces**, jako entita dávající smysl jen v případě existence **vztahů mezi objekty**

VÝZNAMNÉ PROUDY PRACOVNÍ DOJÍŽDKY Z OBCÍ - 2001

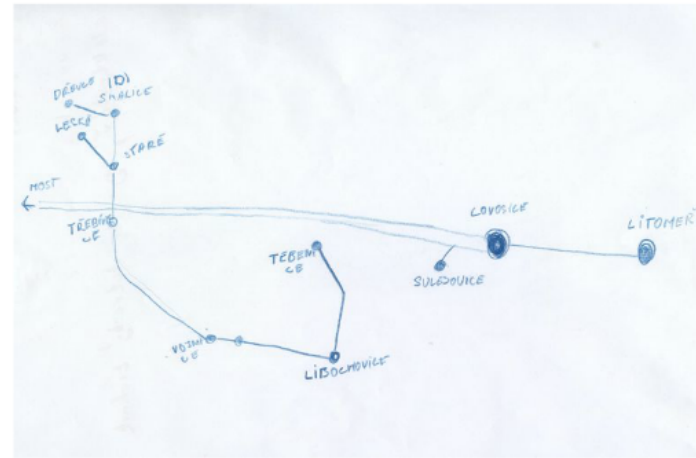
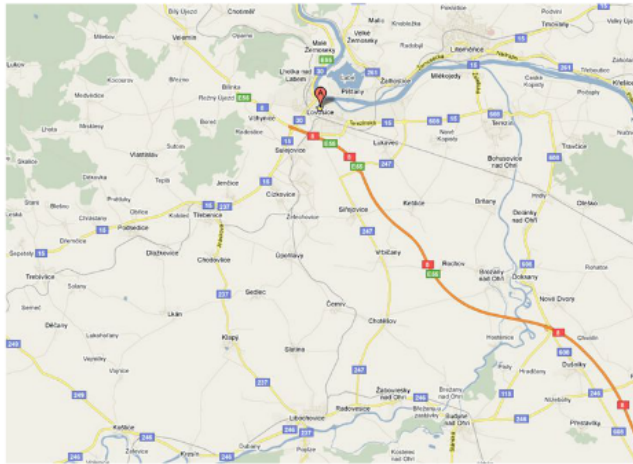

absolutní prostor je metamorfován v prostor matematický či symbolický, vytvářený, vnímaný a reprezentovaný

teprve vztahy mezi objekty (aktéry, entitami) prostor vytvářejí

Gottfried Leibniz

prostor(y)

různé lidské praktiky využívají a zároveň vytvářejí odlišné konceptualizace prostoru

prostor sám o sobě nevykazuje žádné vlastnosti, ty jsou mu dodávány až konkrétními aktivitami různých typů aktérů

konceptualizace jako absolutní, relativní či relační prostor se tak mohou paralelně vztahovat k jednomu a témuž prostoru, v závislosti na aktérovi, aktivitě a kontextu

uvažování o místech

prostor vytváří rámeček či je vytvářen místy

místo jako "meaningful location"

1. LOCATION

kde to je?

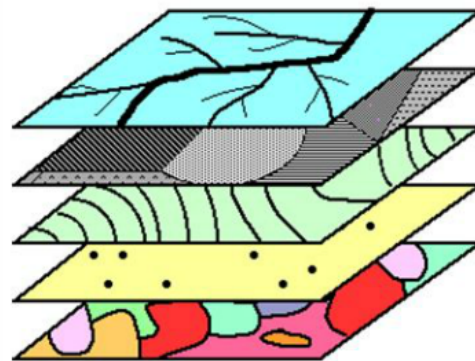
2. LOCALE

jakou to má formu?

co se tam obvykle dělá?

3. SENSE OF PLACE

jak to lidé vnímají?

site (stanoviště, scéna, absolutní poloha, dějiště)

situace (relativní poloha, vztahy, interakce, rytmy)

prostor vytváří rámeček či je vytvářen místy

místo jako **"meaningful location"**

1. LOCATION

2. LOCALE

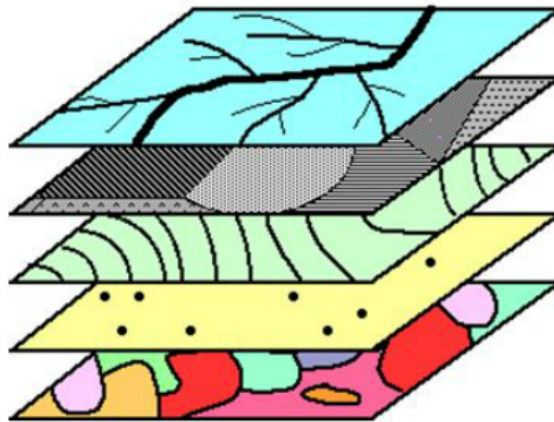
3. SENSE OF PLACE

kde to je?

jakou to má formu?

jak to lidé vnímají?

co se tam obvykle dělá?

**site (stanoviště, scéna,
absolutní poloha, dějiště)**

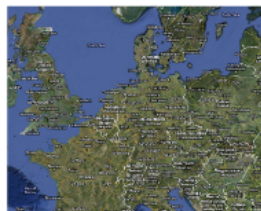
**situace (relativní poloha,
vztahy, interakce, rytmy)**

uvažování o měřítku

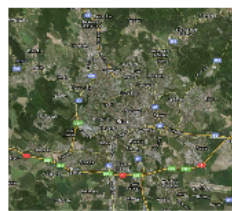
práce s měřítkem = klíčová geografická dovednost

typ prostoru / prostorová situace	charakteristika a způsob osvojení	příklad měřítka objektů
prostor manipulovatelných objektů	obsahuje objekty zpravidla menší než lidské tělo; pro jejich poznání není nutný vlastní pohyb jednotlivce prostorem	tělo, osobní prostor, deska pracovního stolu
prostor nemanipulovatelných objektů	malý prostor, pro jehož úplné poznání (osvojení) je již nutná částečná lokomoce (pohyb) jednotlivce	obytná místnost, pracovna, byt
environmentální prostor	obsahuje velké nemanipulovatelné objekty, osvojení si prostoru je možné výhradně prostřednictvím prostorové mobility jednotlivce	nákupní centrum, městská čtvrť
geografický prostor	obsahuje velké nemanipulovatelné objekty, možnost osvojení si prostoru pouze fyzickým pohybem je omezená	město, region, stát

[upraveno podle Freundschuh, Egenhofer 1997]

rozšíření vlny mořského vzduchu nad Británie

úprava měřítka jako příklad vlnění vzduchu nad Británie

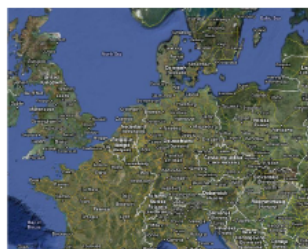

úprava měřítka na měřítko měřítka (zru)

práce s měřítkem = klíčová geografická dovednost

typ prostoru / prostorová situace	charakteristika a způsob osvojení	příklad měřítka objektů
prostor manipulovatelných objektů	obsahuje objekty zpravidla menší než lidské tělo; pro jejich poznání není nutný vlastní pohyb jednotlivce prostorem	tělo, osobní prostor, deska pracovního stolu
prostor nemanipulovatelných objektů	malý prostor, pro jehož úplné poznání (osvojení) je již nutná částečná lokomoce (pohyb) jednotlivce	obytná místnost, pracovna, byt
environmentální prostor	obsahuje velké nemanipulovatelné objekty, osvojení si prostoru je možné výhradně prostřednictvím prostorové mobility jednotlivce	nákupní centrum, městská čtvrť
geografický prostor	obsahuje velké nemanipulovatelné objekty, možnost osvojení si prostoru pouze fyzickým pohybem je omezená	město, region, stát

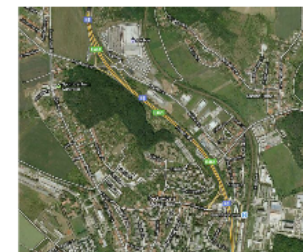
[upraveno podle Freundschuh, Egenhofer 1997]

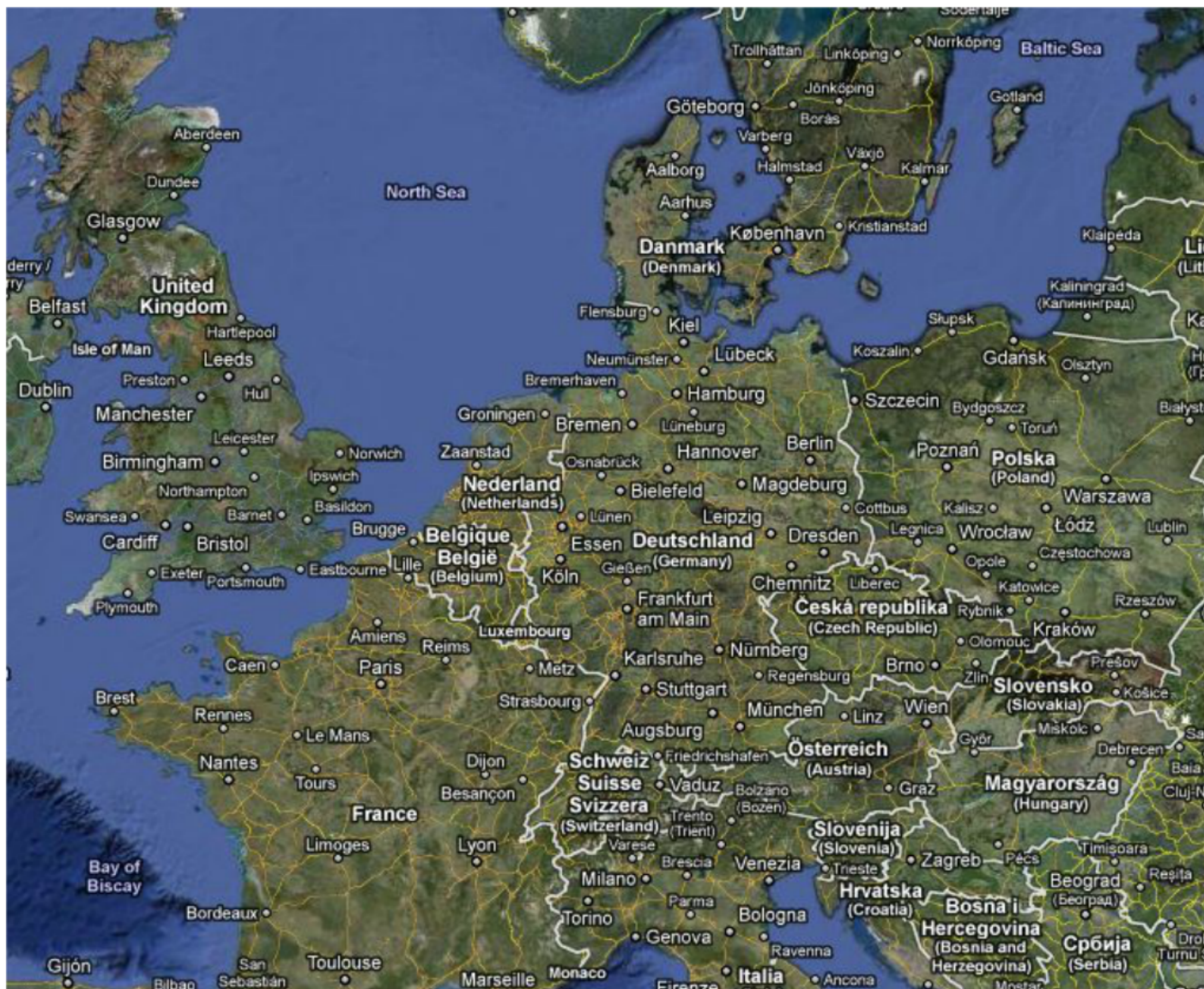
rozdělení síť vlivu mezi jednotlivými nadnárodními společnostmi

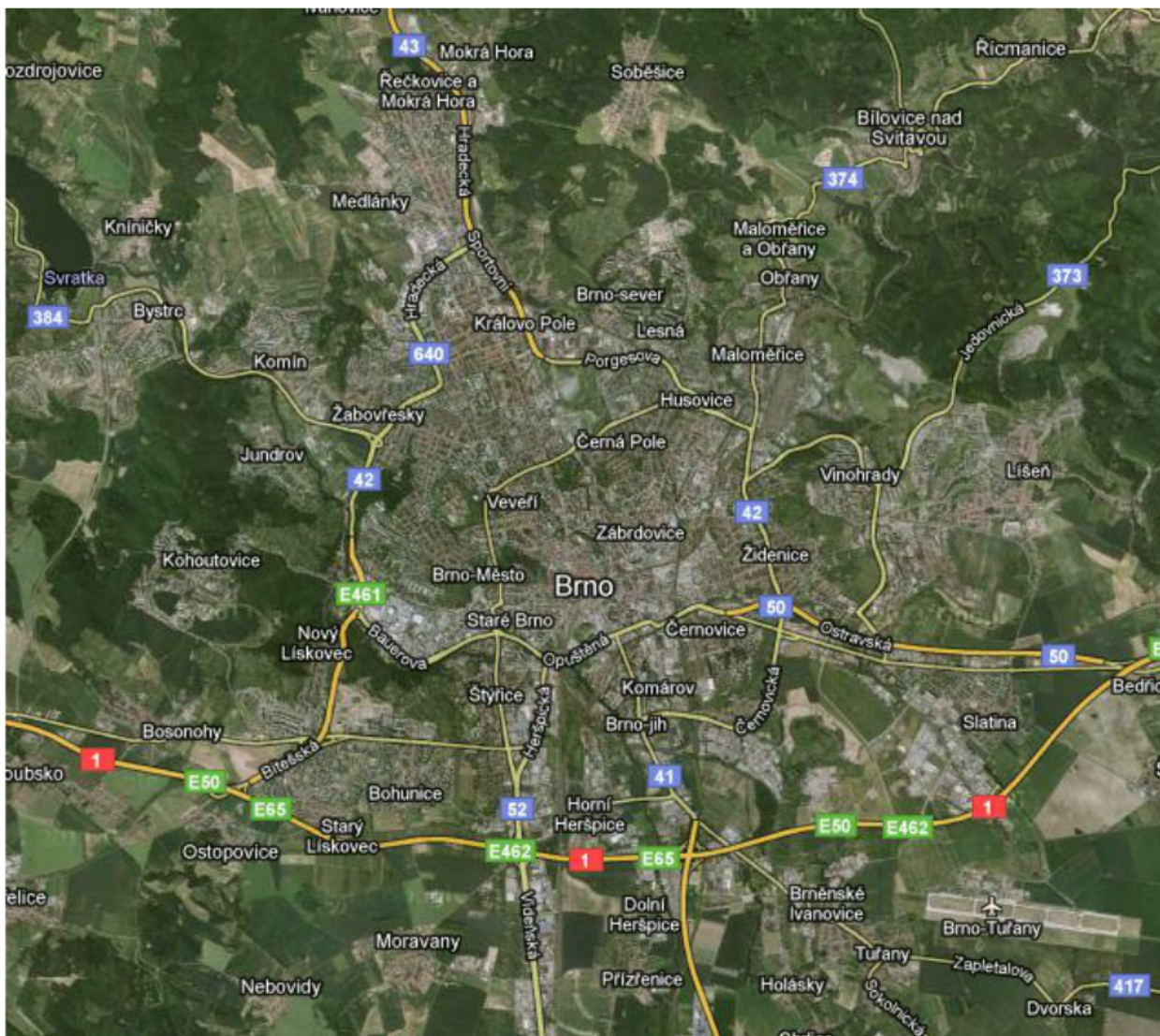
kupní síť města jako faktor příchodu velkých nákupních řetězců

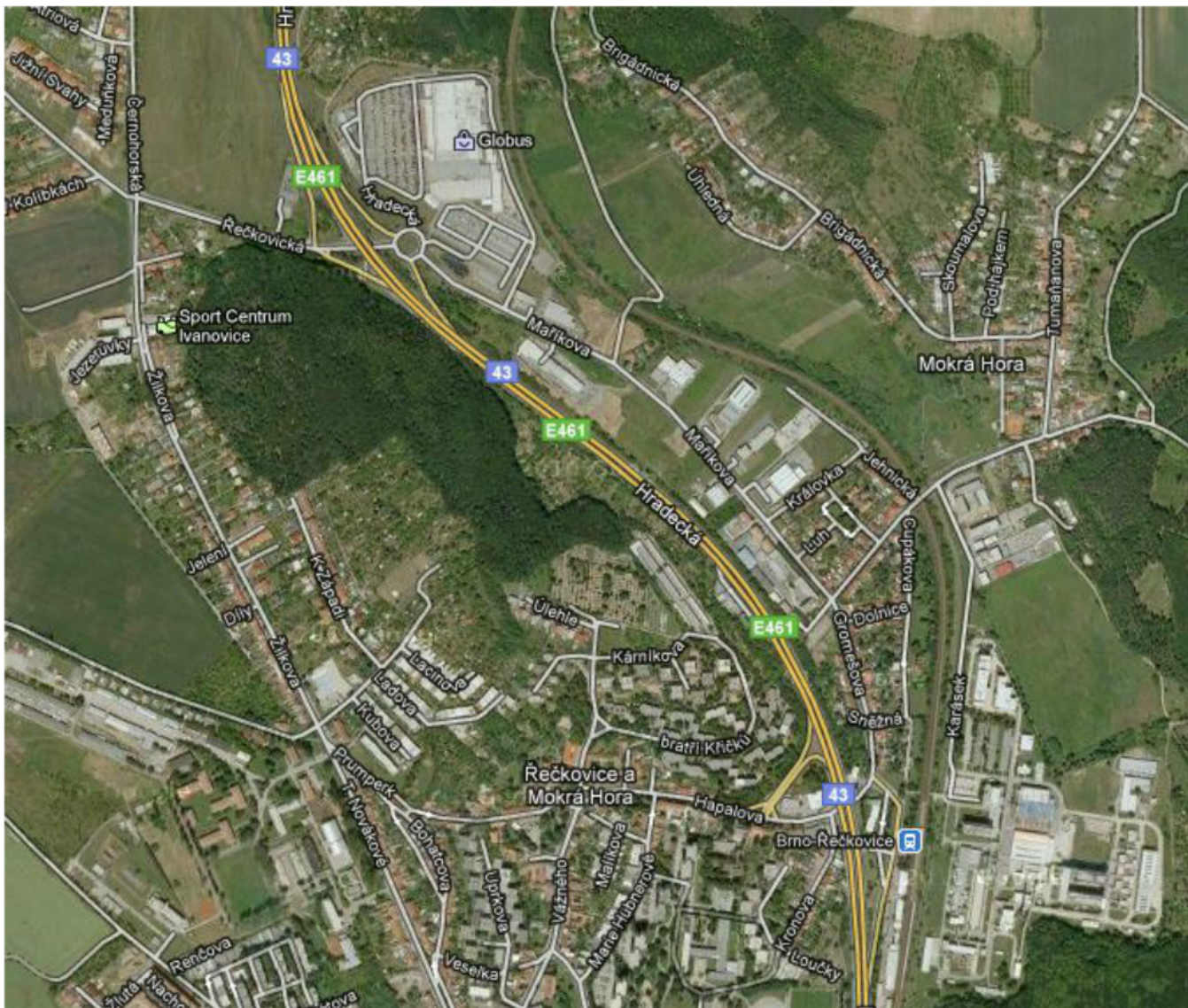
vliv hypermarketů na multicestovnou městskou číť

rozdělení sfér vlivu mezi jednotlivými nadnárodními společnostmi

kupní síla města jako faktor příchodu
velkých nákupních řetězců

vliv hypermarketu na maloobchod městské čtvrti

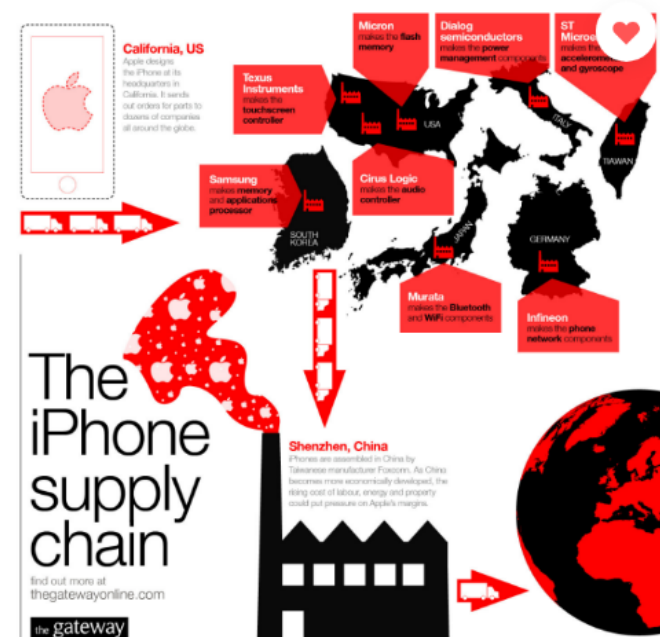
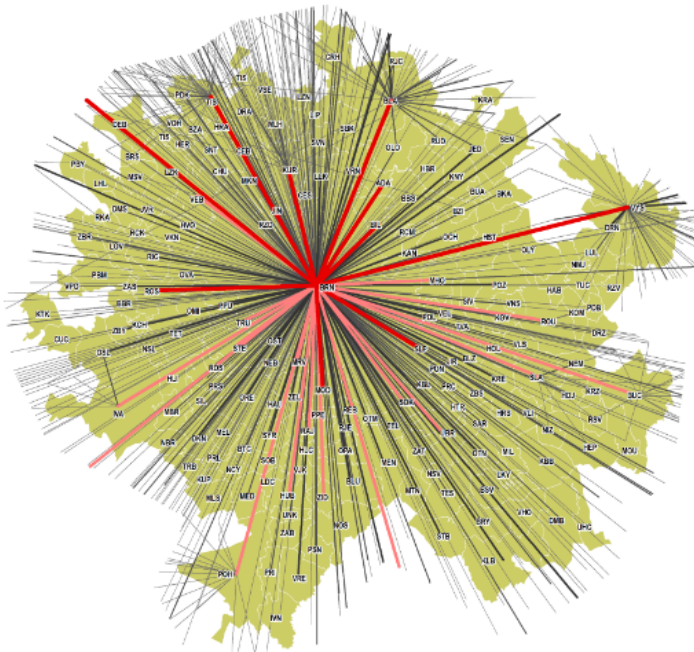
uvažování o vztazích

proč v geografii sledujeme vztahy mezi místy, objekty, lidmi, aktéry...?

vytvářejí **relační prostor**

jsou dynamické a proměnlivé = **rytmizují prostor**

propojují místa do větších celků = **produkují regiony a řetězce**

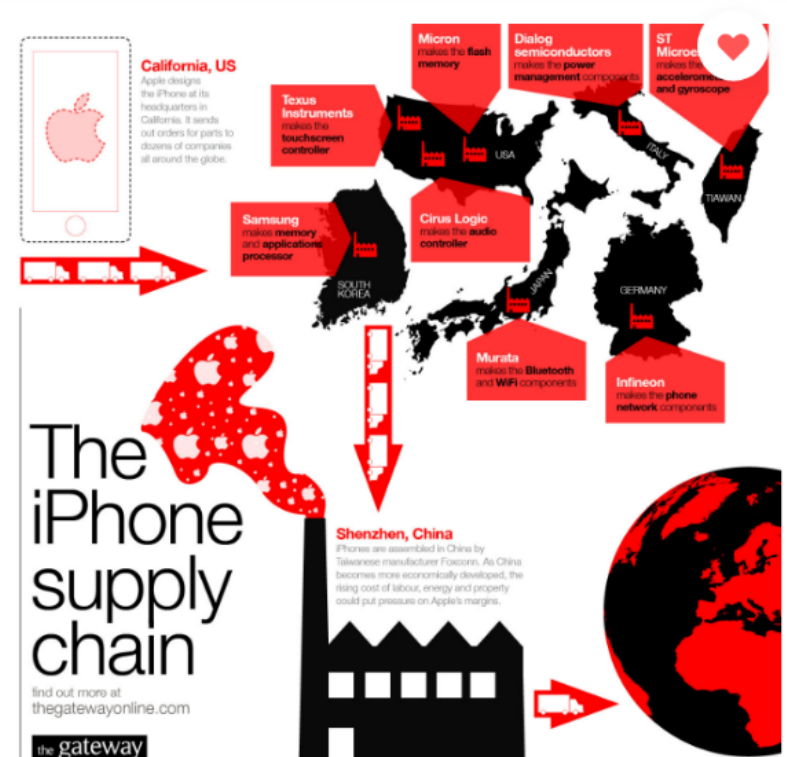
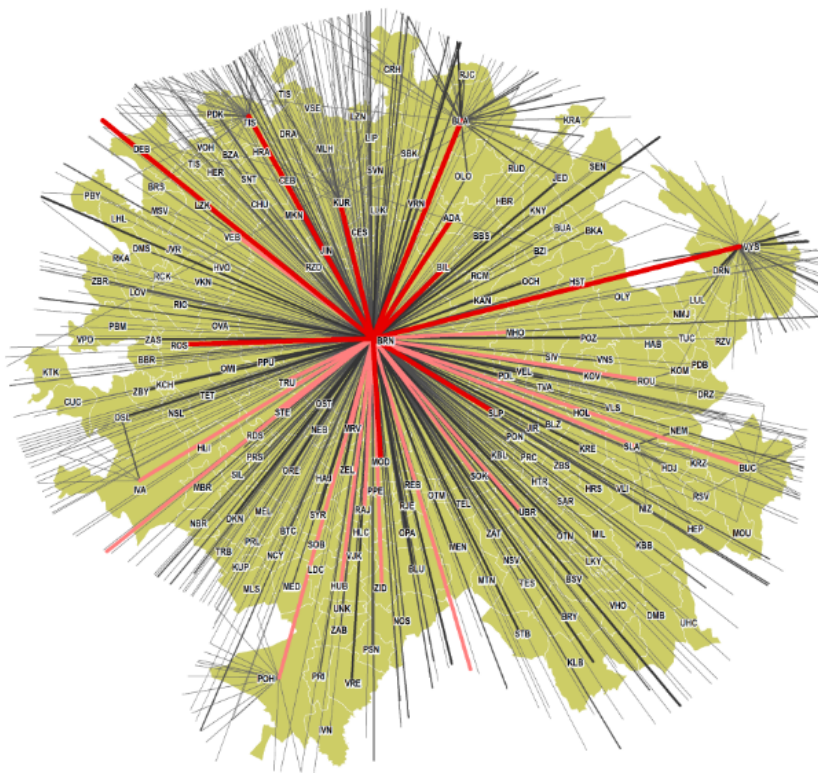

proč v geografii sledujeme vztahy mezi místy, objekty, lidmi, aktéry...?

vytvářejí **relační prostor**

jsou dynamické a proměnlivé = **rytmizují prostor**

propojují místa do větších celků = **produkují regiony a řetězce**

California, US

Apple designs the iPhone at its headquarters in California. It sends out orders for parts to dozens of companies all around the globe.

Texas Instruments
makes the **touchscreen controller**

Micron
makes the **flash memory**

Dialog semiconductors
makes the **power management components**

ST Microelectronics
makes the **accelerometer and gyroscope**

Samsung
makes **memory and applications processor**

Cirrus Logic
makes the **audio controller**

Murata
makes the **Bluetooth and WiFi components**

Infineon
makes the **phone network components**

Shenzhen, China

IPhones are assembled in China by Taiwanese manufacturer Foxconn. As China becomes more economically developed, the rising cost of labour, energy and property could put pressure on Apple's margins.

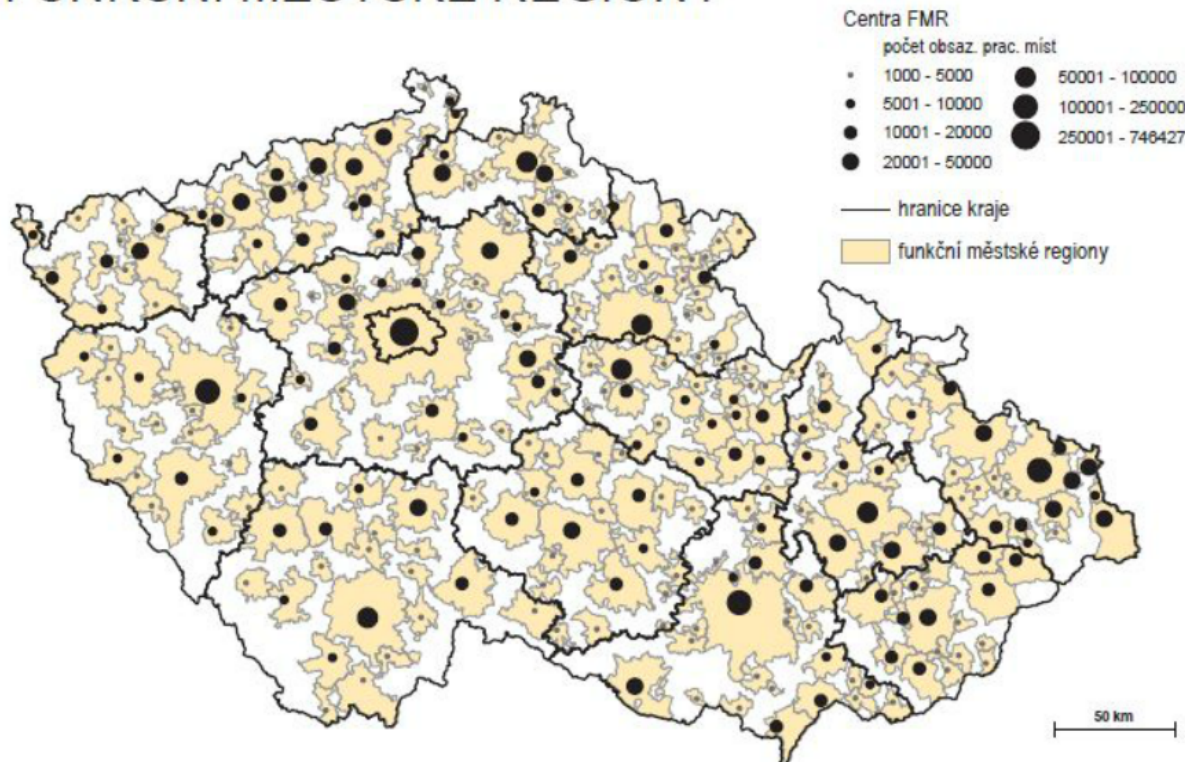

The iPhone supply chain

find out more at thegatewayonline.com

uvažování o regionech

FUNKČNÍ MĚSTSKÉ REGIONY

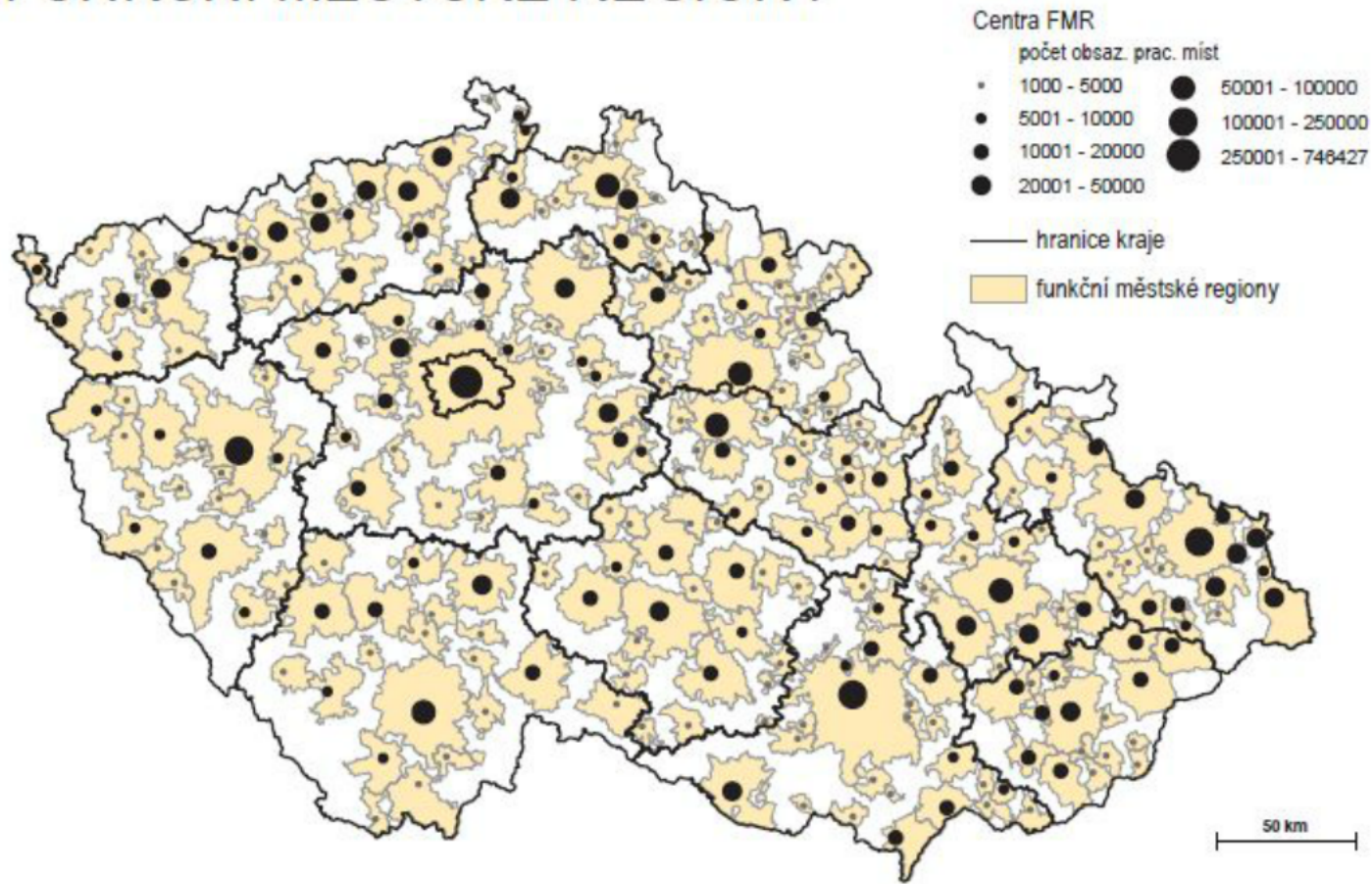

region jako oblast vykazující nějaký druh jednotnosti či **princip organizovanosti**

region jako oblast vymezená na základě určitých **rozlišujících charakteristik**

region jako pragmatická **abstrakce reality**

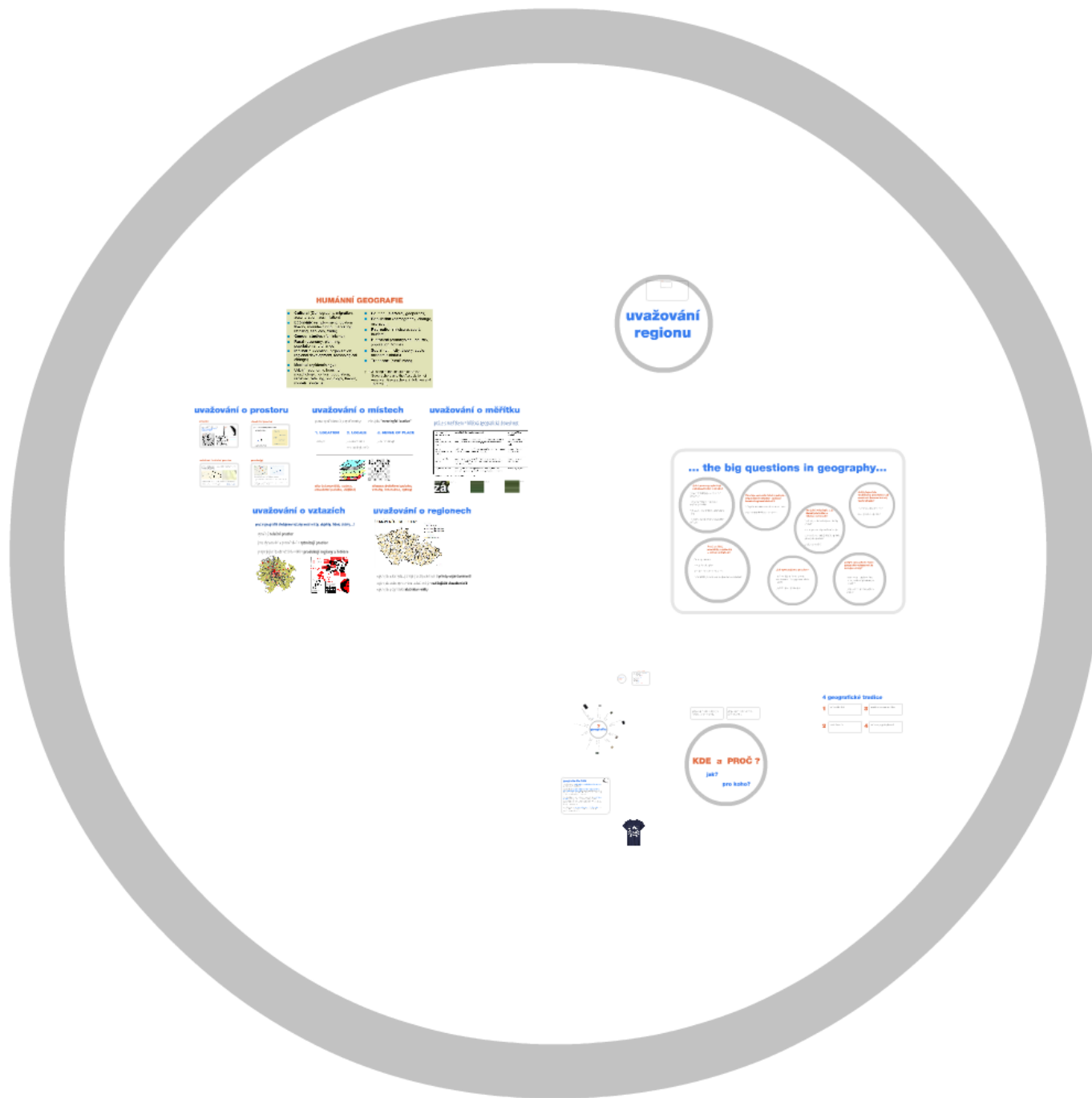
FUNKČNÍ MĚSTSKÉ REGIONY

region jako oblast vykazující nějaký druh jednotnosti či **princip organizovanosti**

region jako oblast vymezená na základě určitých **rozlišujících charakteristik**

region jako pragmatická **abstrakce reality**

děkuji za pozornost